

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

N.º SOLT
5
CÈNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

Contestant a "EL CLAMOR"

El Clamor del dia 22 dels corrents, ens sorprén ab un reprotjant e insultós article, quin motiu es degút a lo trevall qu'insertem en lo darrer número entitulat «Ensaigs», «Castelló, pòble de cultura».

Molt mos condòl, y ho diem ab vèra sinceritat, que 'l'esmentat coléga hatje interpretat lo dit trevall equivocada-ment; puix o no ha sabút lletjirnos, o tal vegada no li convinquera enténdremos. Y mos condòl molt més encara, hatje descendit a tan baix nivell, en la varietat d'epitetos e inconveniències que 'ns dirigix, les que no aboguen molt, en pró del mateix; puix que aqueixes expressións y desahogos que gasta, son mes propiament calificats, erúp-tes de un mal dinar.

Comensa l'article, ab la sigüent capsalera: «Un exabrupto de la VEU». ¿Exabrupto...? ¿Y per qué? ¿Tal vegada per haver alçat una mica la veu del mòdo qu'alguns no esperaven...?»

Nosaltres, som molt clars, portem per lema la veritat, pése a qui pése.

No fem política personalista; molt al contrari, en nòstra causa, poden combregar tots los partits polítichs, menys els centralizadors.

Mes no per assó tenim que claudicar de nòstres proposits de regeneració, y missió educativa.

Lo camí de nòstra tasca, está rallat; cultura, moraliçació, respècte; guerra sens cuartel al centralisme, caciquisme y baixes mires polítiques-personals. Descubrir vèstes, posar de relleu la veritat y la farsa. Arruinar y fer desapareixer la llangosta, y la carcoma; en una paraula, desfacen entuertos, com diu En Quixót.

Aquestos son els motius de nòstra lluita, y no mancarem fins conseguirlos, vingue lo que vingue, alpleguém aon alpleguém.

Diu *El Clamor*: «Esas, con otras lindezas por el estilo, se publicaron ayer en «Veu de la Plana», autorizadas por un pseudónimo del que no queremos acordarnos, pues no merece tal honor el incógnito escritor tratando del obrero castellanense».

L'autor del aludit trevall, a mes de qu' esta Redacció asumix tota la responsabilitat del mateix, es persona digna de tots los respèctes y consideracions per part nòstra, encara que *El Clamor* tracte de menysprehuarlo, per lo mero fet de dir l'amarga veritat en l'esclusiu y bon fi de aixecar al trevallador del somni catalèptich en qu' está postergat—no per culpa seua—y obrirli 'ls ulls pera que vetja clar, y estimularlo a eixir del ostracisme perillós en qu' es troba empantanat.

Molt mes digueren d' ell y de tots los espanyols, el gran Romero Robledo en la frase: «España es un presidio suelto». El insigne Costa dirigintse a tots los espanyols: «Eunucos». Galdós: «¡Ya no hay hombres, los hombres se fueron!» Y el gran escritor Zola, en ses obres «La Débacle», «Vérité» y «La Taberna».

¿Acás l'articuliste de *El Clamor* no ha llegit aquèsta última obra? Si no ha passat sons ulls per ses pàgines li recomanem ho fasa.

No ens negará que Zola ha influít grand-ment en la regeneració del obrer francès.

¿S' ha tildat a estos grands homens de anti-patriotes y descastats per haver açotat particular-ment al obrer, ab fermèa y casi sens compassió? No. D' aquest mòdo precisa-

ment ab sa fèrma conducta, han estimulat—en part—al obrer.

Este es l'objècte que perseguïen.

Este es també, encara que modestament, el que perseguix nòstre estimat company *Xenius*.

El Clamor ha comés una debilitat; ha combatit la conducta de VEU DE LA PLANA, y al combatirla, ha menysprehuat y desaprobat, la conducta dels avans esmentats escriptors.

En quant a lo de «ben educats» y «chulos» se coneix que l'autor s'encontrave atacat d'hipocondria y no mereix tansixquera, nòstra respòsta, es suficient perà que 'l públich mos juçgue, lo que 's desprén d' aquesta polèmica.

Y conste que sense presumir de arrogants ni de valents, sabém dir la veritat posant lo dit en la llaga, sens necessitat de revestir les paraules de figures retóriques.

Lo que no sabém, ni volem, ni podém, es callar cèrtes coses, que denigren y entorpixen lo camí del progrés.

L'obrer castellanench, lo mateix que tot obrer en general, mos mereix tota classe de respèctes y consideracions; no ignorém que nòstre obrer es de lo més laboriós e intel·ligent; pero es en part, per desgracia; ni ignorem tampoch que la desmoralizació qu' existix en esta part, es deguda, no per sa culpa, sino per causa de la classe directora, que no es preocupe, tan intensament com deguera, de cultivar la inteligencia del obrer, pera que l'esperit d' este tróbe satisfacció y benestar en la font de la cultura y del progrés.

Lo hecho por la VEU, no es un atreviment, es la veritat única; fora despülles y disfraços. Nosaltres tampoch sabém adular a ningú. Nos tenim per bons fills de Castelló, y vo-

lem per tant, remediari els efectes, corregint les causes.

Y acave dient: «Otro día comentaremos lo que dice referentè a la mujer castellanense, digna de todo respecto, de toda consideración y que el autor ha confundido con la gente del hampa».

Clar se veu, com desvaria qui aixina parla. Aixó es, tan sols, una fantasia de dit senyor. ¿Aon y cuand ha vist aquest articuliste tals desbarats? ¿D' aon s' ha tret aquèsta irreverència a la dona castellanenca confundintla per lo que diém ab la gent de l' hampa?

Tal impostura calumniosa, mereix per tota contestació el desprèci.

Día *Xenius*, que la generalitat de les dònes, per desgracia, no saben llegir. ¿No es assó veritat? Vetjense sinó les darreres estadístiques, en les que donen per resultat que hi ha un 79 per 100 que no saben llegir.

Que te carácter crítich; que o be es una esclava del hòme, o porte els pantalons d' aquèst, sens nivellarse en lo lloch que per lley moral li correspon.

¿No es assó, acás, veritat també?

¿Que d' estrany té que siguen aixina—tornem a repetir, per desgracia nòstra—les dónes que careixen de tota ilustració y cultura?

Si havíem parlat d' aquèst modo, es perque ens condól ab tota l'anima, que la dona castellanenca—el 79 per 100 no estiga culturalment, a l'alçada que 's mereix estar.

Y conste que comencém per singularisar.

Y conste també que 'l *moraliste* articulero de *El Clamor* ha estat poch afortunat.

Nostre respècte, admiració y reverència a la dóna. Nòstra admiració y estimul al obrer deslliurát, cult, treballador.

Es tot quant te que manifestar

¡Aúr! ¡Aúr!... ¡Via Fora!

DESPERTA, POBLE

Cuand lo esquifinyós parlamentarisine desbromant les brutes aygües caciquèngues ompli 'ls palaus legis-

latius d' amortalladora discussió y brafaes egoístes de partidaries rípliques, front a tanta pudentina (que no més mos fá passar lo temps sense profits), no hi ha dupte que lo pòble, si es fort y valent deu desllavaçar les seues energíes y posar los convenients mitjos pera tirar a redolóns en fòrta tamborinà antioligárquica semeiant direcció de govèrn que 's vèrament una mala pèsta.

Los moments d' ara están millor que may pera donar a coneixer lo que 'n dit sentit mos pertoque mampendre, vistes les condicions ministerials atovadores de les energíes regionalistes que sempre serán joves pâ portar la felicitat del mond y 'l bé de la nòstra tèrra.

Vergonya, ganes de plorar si per lo menys tinguerem pensar d' una miqueta d' enteniment cuand de la defempesa de l' hisenda se tracta, 'ns está donant lo vergonyós espectacle d' unes Corts sense anar a llurs sessión los nous o regantchats Diputats, aqueixos fanfarróns que pâ obtindre llur nomenament lo día d' eleccions, feren anar a çarpa la grenya als ciudatáns que 'ls tragueren triunfants de les urnes en mij d' un sorollós y espantívol tibèri, enflorinats tals caramills d' actes tant cults y bonichs com paraulotes grosses, ditxos de carreter malcriat, blasfèmies a la grossa, corregudes, morts y nafreries. Respecte a molta de la genteta que ixqué per l' article 29... lo millor es aconsellarla que no faroleige massa ensenyantmos lo coratje, ja que de traça tan desahogá pogués tirarse lo coralet pèl bascoll y per la papàeta.

Cuand en les circumstancies actuals d' administració fallá, de guerres que mos se juplen en lo Marroch un riu d' argent, de conflagraciones qu' económicament mos arroinen tals probes d' ensompament donen los pares de la Patria... ¡ah poble honrat!, si no vols quedarte 'n calssotets al plé del día y de cara 'l sol... creúme, te pertoque escomen-sar una mampresa d' activitat fòrta, de justicia sèca, sense fiarte de promeses granhòtes que resulten sempre ser enganyabovos, sense fer cas d' aqueixos quixaleros polítichs ni de gentòla d' eixa que cuand alce 'l gallet abocant quatre castellanæs so-

bre certes vulgaritats que, ben mirat, venen a molt poquet pretenen ficar-se a la botxaca l' opinió y los vots de nostres embabucats companys ibèrichs, als que 'ls prediquen molta personalitat cívica; pero lo clar y cert es que tot lo més qu' alriben a esser, o que 'ls concedeixen, es lo titol de reys del corral y del carrer...

Lo podrim centralisme y la sucaina del plutocratismè práctic de la colla dels monopolizadors gubernamentals, deuen esser abotats en flama, si es que volem traure una miqueta de such profitós de les energíes dels trevallaors germans nòstres, hui mig degollats per la corbella de 'ls d' allá dalt.

Prou n' estem asclats ja tant d' uns com d' altres *palabrerros*; als governants que 'n llur seguida van coixos tenim la santa obligació de ferlos anar més drets qu' un fil, y si se tornen a portar dolents en los seus actes, a la darrería devem públicament rebutjarlos com a una mala cosa que no mes mos pot dur una malesa.

¡Desgraciá de la casa aon l' amo no 's burgue en no fugir dels maldecaps de portar lo cap de la mateixa! Y nosaltres som los amos de lo nostre; sí, llegidors meus. Y cuand en lloch de trevallussar mes pèl nostre conte los pobles y les regións aon vivim, deixem que vinguen hostes que mos traguen de casa, llavors me vullch massa a mi mateix, vullch massa també als meus paysàns, y aixó es lo qu' hem lleve de la llengua la paraula que llançaríe pera donar a entendre lo que 'n dit cas mereixeríem portar nosaltres damunt les espalles.

Lo que may me arrepentiré de tornar a fer comprende 's que vistes les inutilitats y pèrdues de gruixa que duyém en les nostres costelles tocant a procediments polítichs, d' ara per avant devem governarnos dins de casa; aci, en aquesta tèrra molça pera la sembra d' un sistema autonomich, que sense llarchs expedients ni peticions cuasi gens atengudes, mos permetrá ab sobra de jornals y brahóns, sent nosaltres preferits a tot' hora als forasters d' iguals o pijors condicions, mamprend-

dre
grés
Y
tant
's l'
de g
tafar
els a
'ls d
gats
esca
regi
gabi
prov
sens
deve
a to
de r
gir c

◆◆◆
P

X
dos
pero
X
mou
es e
en e
X
ranç
guer
men
litat
X
que
dins
vivi
quin
prop
atre
ferm
X
vida
X
lix o
rrix
foc.
día,
tade
ires
!Obl
(1)

dre obres a muntó de millora, progrés y riquesa.

Y en quant als porcaters mitjos que tanta gonia y fam mos fan passar, ja 's l' hora de que als que se la tiren de galáns practicantlos als tals pastafanguers si no 's donen a bones els arréhem una trompá federal que 'ls deixe sechs. Y a d'eixos desahogats que 'ns desgovernen tancant les escampaes y los brots de l' arbre regional empresonantlo dins d' una gabia de fèrro, hi ha que donarlos provés de que no som bovos; si no 's sense fer cas d' abalots rabiosos els devem dir que si fan conte de tornar a tocarlos la mateixa gaita, poden de repent arreplegar la maleta y fugir cap a propet del camí rël.

ALMUGAVER

PENSAMENTS (1)

II

XI. La ilusió i el desengany, són dos esclavons de la mateixa cadena; pero son cap i cúa.

XII. La ilusió es el alé qu' en 's mou a la lluita diària; el desengany es el fré que mos atura, sens voler, en el camí mamprés.

XIII. Molt alentadora es la esperança en la vida; pero ¡Cuán falaguerra es la imaje del record! La memoria mos engrandix la personalitat i mos centuplica el viure.

XIV. Benehida sía la imaginació que mos dona i mos oferix un mon, dins d' aquell real i efectiu en que vivim; que aplega a fermos ductar, quin d' els dos, es mes ver i mes propi; si aquell que mos rodeja o el atre que es mes nostre; pos qu' el ferma nostre servell i en ell *aniua*.

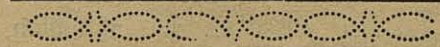
XV. Res mes profitós pera la vida qu' el propi coneiximent.

XVI. La pasió violenta, enterbolix o enlluerna l' enteniment i aburrix l' ànima, consumintla en el seu foc. ¡Cuántes ànimes, aflamades un dia, quedaren com a cendres aventades... ¡Cendra... polseguera...! ¡Oblit i mort!

XVII. Moltes vegades, un colp brusc, una emoció violenta, fá despertar una ànima adormida. ¡Cuántes en hi han que capficades dins del capell, com el cerc de perola; desconegudes u oblidades, aguarden un raig que bade el sercol, pera sentirse vives y juganeres, obrir ses ales pera rumbejar al vol!

XVIII. Viu sempre de la véspra i may d' el sendemá.

XIX. La envetja es runa, es lepra que acomet a les ànimes mesquines, inisiantles en la mentira; aveantles a la calumnia; preparantles i adestrantles en fer tot el mal al proxim. Disfruten de tota malea i se complauen en la mort.

DIALECH DE PATRIA

El Patriotic.—Mírala que está allí dalt; mírala ai cim del turó.

¿Veus-la bé dintre lo circol de mágica resplandor?

¿Veus-la les tel-les al vent ondetjar cridant a tots?

Veus en ses tèt-les les barres de sanc en lo fondo d' or?

Fixat: está dalt, al cim; está dalt, damunt de tot.

No mires a tèrra, puix, en tèrra no n' está, no;

que está allá dalt, prop lo cel qu' es d' ont pren lo resplandor.

El Descastat.—No veig res; dime ont está. No se com dius qu' al turó ses tèt-les desplega al vent.

El Patriotic.—Obri los ulls ab fervor i vorás a la Senyera

allí dalt, damunt de tot.

El Descastat.—Obri los ulls i no veig

El Patriotic.—Es que tens glassat lo cor.

Es que no sens per Valencia lo carinyo gran y fort que necessita 'l esprit per a vore este penó.

Obris los ulls i no veus lo que al mirar veu tot hom que no 's descastat com tú.

Si al voler mirar inclons una fé que 't redimixca, un gran carinyo y amor per la Patria Valenciana, t' asegure que, allavors, vorás ben bé a la Senyera ondetjar cridant a tots, allá dalt, dintre lo circol de mágica resplandor.

CARLES SALVADOR.

Respetem l' ortografia del autor.

H. de la R.

ENSAIGS

Castelló pòble de cultura (1)

II

L' espectaor te davant un edifici en construcció, dit edifici represente la cultura del pòble, els seus avanços.

Cooperen a aquesta obra tota la gent que viu en el pòble. Dividim al públich en dos grups; grup cult y grup. menys cult. El primer encarne la direcció del edifici, l' ingeni. Pren cos en els que manen en els partits, en les ideologies imperants en lo pòble; en Profesors y Mestres de totes ensenyances y, en totes aquelles persones que per raó de la seua carrera, professió o esforç intelectual s' allunyen del núcleo format pèl según grup.

El según grup se forme de persones que ya per mala-gana, ambient d' educació o ignorancia dels drets y deures del home, se retrau de mostrar-se 'n les manifestacions humanes d' una manera digna y gallarda.

Al primer grup correspón el portar la direcció del edifici; traçar els plans que s' han de seguir; mantindre la meçcla 'n els restants pòbles; cridar l' atenció 'n ses iniciatives pera que 'l según grup prengue interés en la cooperació.

La principal faena dèll es que no s' apague la llum de la llar; mentres dure la llum se vorán les coses clares.

El según grup té que fer les indicacions del primer; la curiositat de saber correspon a ell; tèt per obligació fer els bastiments, la preparació; èll es la ferramenta en la que se trevalle; tèt la força moterial, la que fa por en este mond. Encarne 'n l' opinió, en les mases populars.

¿Cóm s' encuentre 'l edifici cultural de Castelló? ¿Tèt molts pisos? ¿Es de fanch, de *pèdra* o de *pèdra* y fanch? CAUSES.

La insinceritat, el no activar, el creure que dormim ab llansols d' ór; que ya está fet tot y no quede res per fer; lo cómodo influixen com principals elements.

El primer grup té por a la veritat, manté al pòble com s' allargue la

(1) Mires el número 9.

(1) Del llibre *Espigolant el rastoll*.

vida d' un dolent; a punjaes. Fuig del contacte; té temor a la reacció de les mases actives y eixa temor frenética en èll, li fa incorrer en faltes mes o menys grands.

Sempre que se vixque 'n una boira com aquesta se velarán les coses en lo misteri.

Un estol de tarongeres EFECTES. Hà eixit del almagacén. La perrera está 'n el carrer del almagacén; el perrero entre 'n funcions. El escándalo no 's pot descriure, inclús li tiren pedraes al perrero que vèle per la salut pública.

Les nou de la nit. La Pòrta del Sol está plena de homens; estos homens apleguen a omplir les ceres dels cantóns del Casino Antich y comerç de Ripollés; un municipal els crida l' atenció pera que baixen y dixer la cera lliure. No ho conseguí.

Saló d' exposició de pintures en la Joventut Regionalista. Estatua de Miquel Angel «L' esclau», en lo centro del saló. Un sinyoret.

—*Escuche, hágame el favor, esta estatua...*

—De Miquel Angel.

—*Hombre, no se quien es, pero está más mal hecha que esos dos bustitos de los rincones.*

Hort dels filaors. Un filaor agarre al menaor y el calfe de palo demprés de dirli *les coses mes dolces*.

Tot assó que ningú de Castelló desconeix son alguns 'efectes. Els que salten a primera vista.

El chiste, la guasa, el ¡ya vorem! la burla, son també efectes d' impotència cultural.

Dins de tot aquest pesimisme com anomenaríe en la seua obra «Ensayos» Miquel d' Unamuno o J. María Salaverría en «España vista desde América» tenim ací elements—que no tinch per qué significar—que remen per conduir la corrent a orientacions noves, a realitats. Renovar-se o morir.

Aclaracions

Al obrer, a la dóna

Llunt de mí tota idea que menys-

prehue la dignitat de la dóna y del obrer castellonench.

Les esquemes o caricatures dels tipos castellonenchs estampades en lo meu treball del número passat d' aqueste semanari, no tanquen la baba que vòl supondre *El Clamor*.

Entenemse. Dits ensaigs están fets singulariçants, no en general; a base analítica y no apreciativa. Al dir representatiu me atanse a fer comprendre que son el blanch, lo que s' en ix, lo que primer veu el «viajer a poch temps d' aplegar a Castelló».

¿Acás vol dir aixó que siguen tots aixina? No.

¿Aon está tota eixa «hampa» que anomene *El Clamor*? ¿Aon eixes brafaes que 'm dirigix?

Lo que passe es que al amich «exabrupto» (paraula del seu lexich troglodita) li he posat lo dit en la llaga.

Entench que la roba bruta se llave 'n casa.

Llunt de mí tota idea que menysprehue la dignitat de la dóna y del obrer castellonench.

XENIUS.

Página Iliteraria

FULLA INÉDITA DE
LA REVOLUCIÓ
FRANCESA ---

El mond sancer mòstra sons ulls espantats davant la grandiosa epopeya de la Revolució Francèsa. El pòble després del formidable asalt a la Bastilla, senyala al Rey l' entaulat de la guillotina. Tremola el cos de la França d' ansietat y d' entusiasme a un temps. Al sentir en la tèrra sagrà el pas de l' estranjer els pits francèsos glatixen de coraje. Les oficines de reclutament son visitades per la joventut heròica atraguda per el rònch sò del atabals infatigables. La patria está en perill.... L' estranjer ha passat ya les frontères... El pòble se prepara....

* * *

Es una hermosa nit d' estiu. El poble Del Sol en les seus casetes blanques, papalloncs quietes, encantades, dòrm tranquil, banyat per la

llum platejà de la lluna. Sols en una casa d' un carrer fòsch, empinat s' ou la dolça melodia de un violí que canta sospirs, amors vells, inyors, joventut que passá... De sobte s' escolta el remor anónim de una moltitud que alvança... Gradualment ompli el paisaje... y tot ell pareix ròmpre el somni d' una nit d' estiu... Se sent l' apagat colp dels passos, el choque dels fusils, el creuar de mil veus encontraes que formen un teixit multiforme d' humor y de ironia... Una veu, en la serena gravetat de la nit sorprèsa, canta les estròfes virils, plenes de passió y coraje de la «Marsellesa» acabá d' escriure per Rouget de l' Isle... Tota la moltitud encésa d' entusiasme coreja l' himne famós... Se senten més de prop el colps dels fusils, el roçar dels correaes, el pas acompassat de la columna... El pòble Del Sol sorprés per tal estrépit asòma en precaució primer, després tranquil y content festeja la vinguda de les tropes. Sols en una casa d' un carrer fòsch y empinat s' ou la dolça melodia de un violí que canta sospirs, amors vells, joventut que passá... Les tropes, sorprèses, atenen primer encantaes y senten més tart curiositat d' enterarse bé... S' acosten en precaució y toquen a la pòrta. S' asoma a la finèstra un jóve d' uns trent' anys... Entren els quefes en la casa, saluden al artiste y li demanen que toque de nou... Aixina ho fá...

Hú dels quefes se fixa en un retrato de l' «Austriaca»... El vol agarrar pera estèllarlo y una má vigorosa li torna el braç arrère... el violiniste sosté en una má l' arch y el violí y en l' atra li reté el braç atrevit. Els quefes el miren inquissidors... El retènen entre uns, mènres l' altre agaça el cuadro y l' estrélla; en rabia, contra tèrra... ¡Vixca la Reina!..

L' amarren com un criminal y l' abaixen a espentes. Passa seré per entre 'ls grups de cares amenaçadores y alça l' altiva mirá davant dels punys tancats.

* * *

—Ciudadá, el teu nom...

—Pompeyo...

—Pompeyo ¿y que mes, ciudadá...

—Pompeyo; res més...

—Ciudadá, Pompeyo... tin la escarapèla tricolor y digues «Vixca la República».

—Enjamay... Aborrich ta escarapèla... «Vixca la Reina».

—Ciudadá, Pompeyo .. tú mateixa te condenes a mòrt...

—La mòrt qu' em donaréu, serà la vida.

* * *

Pompeyo passà la darrera nit de sa existència tancat en l' alta torre d' un castell antich... Té un desig, volguera vore per última volta les estreles pàlides y acariciar suauement l' estimat violí...

—¿Amich, Dubois?

—¿Qué hi ha, ciudadá Pompeyo?..

—Estimaria qu' em féra un favor.

—Tú dirás, ciudadá Pompeyo...

—Que me portara el violí...

—Pera qué, ciudadá Pompeyo, si demá t' acariciarán els braços d' acer de la filla de Guillotin...

—Per aixó... mateixa...

—Ben poquet es lo que demanes, ciudadá... Ara t' ho portaré... Tin...

—Gracies... amich Dubois... Ara demane un altre favor...

—Tu dirás... ciudadá Pompeyo...

—Si volguera fer dos disparos al aire...

—Y aixó... ciudadá... ¿pera qué?..

—Volguera vore les estrèles...

—Qué coses mes rares... Ara demanaré permís...

A poch s' ouen uns disparos de fusil, més tart la dolça melodia d' un violí que canta recorts volguts, aromes, poesia, aleteig d' ilusió, vòl d' una vida romántica que desplega les ales y puja ben alt.

Aquells soldats, fèrreos, heroichs, que marcaren un sòlch en la vida del mond, sentírense anegats en misterios bany sutil qu' el recordava la caseta blanca en l' horta fecònda y la veu carinyosa y dolcíssima d' una velleta que ya, tal vòlta, no els voria may... Aquells rudos soldats que preparen l' adveniment de Napoleó el Grand y pasejaren la bandera tricolor que tota Europa seguint a son Emperaor, arrebatats, magnífichs, com si volaren al festí de la immortalitat, sentiren una fonda inclinació a la melengia; ab la tristor, al ouir aquelles notes briuxes, que 'ls invitaren a plorar.

Per llevant la claritat de l' alba s' asomava pudorosa com verje nua... Les tropes dominaes per el sentiment deixaven soltar el fogós cavall de la imaginació qu' els parlava de còses tènדרes que tocaven el cor. De dalt la torre un braç infatigable seguia acariciant el violí que cantava anyorances, arrulls, paraules dolces a can d' orella y finava en un himne a una vida millor.

J. BARRACHINA CAMELLÍN.

Catalunya i Valencia

I

«Valencia i Catalunya tenen sa personalitat ben distinta l' una de l' atra; es una impropietat dir que Valencia es catalana i que el llenguaje valencià es un dialecte de la llengua catalana. ¡Vaja unes novetats! pot ser que diguen molts dels nostres llectors. Pues be, a pesar de que a alguns els extranyará, hi ha qui parla d' una gran Catalunya qu' estaria formada per el Roselló (França), la Catalunya propiament dita, el Reine de Valencia i les Balears, i n' hi ha també qui ha dit frases com estes: *Es Sant Vicent Ferrer com el verb de Catalunya, el catalá d' influencia més viva en el moviment general de la civilissació. Ausias March es una estupenda manifestació del espirít catalá en la nostra literatura clásica.*

Afirmém que aixó son inexactituts i aném a tractar de demostrarho: Examinant un mapa de la Península Ibérica i fixantmos en els llenguajes qu' en ella 's parlen, apareix clarament dividida en tres grans faixes: una, formada per els pobles de llengua gallega-portuguesa; atra, per els pobles de parla castellana y atra per els cataláns y valenciáns. Eixa divisió correspón en tota probabilitat, segóns erudits autors, a la divisió dels pobles primitius d' Espanya en celtas, celtífers i ibers. Sobre estos pobles primitius actuaren les influencias dels distints pobles invasors que sucesivament dominaren en la Península, i de totes les llengües que así portaren, fon la llatina la que va conseguir el triunf sobre les atres. Modificada la llengua llatina en cada

part segóns les especials disposicions dels habitants, doná orige a eixa actual diversitat de llengües parlades en Espanya.

Al invadir els moros la terra espanyola, no tots els cristians anaren fugint davant d' élls, sino que molts continuaren vivint en sos mateixos pobles i ciutats, i cuan aplegá la reconquesta cristiana foren élls els que serviren de base pera l' establiment dels nous Estats; no hi ha que creure qu' els pobladors de la nova Espanya cristiana vingueren tots de les montanyes del Nort. Aixina, al ser Valencia conquerida per lo rey En Jaume, no foren ses hosts victorioses les que imposaren así la llengua que parlaven, sino que así ya 's parlava la mateixa llengua de Catalunya, que havia tingut el mateix orige ibéric i havia passat poc més o manco per les mateixes vicisituts que ella.

Catalunya i Valencia formen puix, una unitat filològica i étnica desde molt avans que comensaren a ser coneguts el noms de Catalunya i de cataláns, que no se usen hasta después de la expulsión dels moros del territori que havia de nomenarse Catalunya.

JOSEP GIMÉNEZ. »

DIALECHS AL VOL

Entre un guardia municipal y un regionaliste.

Regionaliste:—Me fará el favor de dirme si sap aon viu X.

Guardia:—Ve aquel cantón; buelte a la segunda hi ha una escaletilla; coge el pica-mano y tueca.

A este bon home, haguere sigut mes acertat ferlo perrero.

—

Un representant del Estat estava mantenint conversa ab un amich y li dia:

—¿El Conde? Mire osté si nos tenemos confianza que nos ablamos de tí.

Lo que aquest sinyor fará en beneficio del poble que represente, es ya d' esperar...

COMENTARIS

Ham tingut ocasió de vore 'l cartell de les festes que s' han celebrat en València pintat per Lluís Dubón, jove artiste de la localitat germana.

Es Dubón hu dels bons decoratius valenciàns; la manera del cartell es d' última hora; molt valenciana, pero d' un valencià elegant, poch vist.

Porcar mos presentá al artiste en una ocasió en que triunfave en l' Acadèmia valenciana com el primer coloriste.

Lo Diumenge 21 de Maig, se celebrá la grandiosa festa de la Unitat Catalana en lo Parc Güell, la que fon un ruidós éxit dels que no s' olviden en jamay.

En lo Palau de la Música Catalana, tingué lloch lo mitin-assamblea.

Fereu ús de la paraula, lo senador Rahola, el ilustre parlamentari Ventosa y Calvell, lo insigne leader Cambó y lo president de la Lliga Regionalista Raimond d' Abadal.

La presidència del banquet era ocupada per lo president de la Lliga sinyor En Raimond d' Abadal; a la seua dreta En Francesch Cambó y a la esquerra En Enric Prat de la Riba.

En els brindis, feren ús de la paraula, los sinyors En Jaume Masó, En Antoni Albalfull, En Magí Morena y Galicia, En Gaspar Rosés, En Francesch Cambó, En Raimond d' Abadal.

Lo sinyor Prat de la Riba, fon calorosament invitát pera ocupar la trona, neganse modosament dit sinyor.

En lo matjor orde, finá la trascendental festa de la Lliga Regionalista, la que deixarà etèrna recordança.

Els festejos organichats pera la Fira de Joliol prometen ser de primer orde. Nosaltres en lo que puguen valdre nòstres flaques forces prometen nòstra desinteresá ajuda. Ya parlarem mes extensament.

Ha tingut un enorme éxit de venta la noveleta de l' amich F. Falomir. Baste dir que 'l diumenge per la vesprá ya no quedava ni un número en els quioscos. Es la millor senyal de que ha agradat molt esta primera

noveleta de nostre volgut amich. Vaja, puix, nòstra enhorabona.

Seguixen els treballs en pró de les colonies y banys escolar. Felicitem y alentém a la digna Comisió organichadora que tan al posa el nom de Castelló en este aspecte.

Pronte finarán oficialment les clases de francés, anglés y valencià que han tingut entusiasta acullida per part de la joventut estudiosa de Castelló. Pot estar orgullosa y complaguda la Comisió organichadora y de un modo especial nòstre volgut mestr En Gaetà Huguet. Ara, a preparar el curs próxim.

PRECHS Y PEDRAES

Sens dupte ningú l' Ajuntament está de broma, y dich de broma per que d' altre modo no podríe ser que deixare anar a la perrera pèls carrers portant l' escut de Castelló pintat de una forma pintoresca. Perque... en aixó de portar les quatre barres roges pintaes de blau, el cèl de color manteca, y les barres roges de color de rosa, es salsa de perrero.

Díes passat comentá la premsa diària l' ocurrit entre uns chiquillos que imitaven a «Los Vampiros». Cualsevol día tindrem que lamentar alguna desgracia y llavors serán els plors.

A pesar de nòstres advertències en bé del bon nom de Castelló, continúen els escándalos en el carrer En Mig, ab motiu del repartiment de prospèctes anunciadors d' alguna atra pel·lícula en series. Es una verdadera nubolá de grands y menuts que marejen al pòble repartidor dels prospèctes, al que li es difícil donar un pás. Hi ha que fer constar que varem vòre la oportuna intervenció de la guardia municipal, pero no ho pogué evitar. ¿No podría la empresa repartir eixos prospèctes a un' atra hora menos animá? ¿No podríen les autoritats evitar eixos escándalos en el carrer mes cèntrich de la Capital?

CONCURS

A contar del 22 de Abril «VEU DE LA PLANA» obrigué el següent concurs:

TEMA

«Descripció del descobriment de les Amèriques per Colón. Influència de València en tal descobriment.»

BASES

- 1.ª A este concurs poden concurrir tots los chichs y chiques d' este Reyne de 9 a 15 anys d' edat.
- 2.ª Los treballs que 's presenten serán escrits en valencià.
- 3.ª Los treballs anirán tancats en un sobre, este sobre portará un lema que será el mateix en que anirán firmats los treballs. Acompanyará al treball un sobre mes petit y dins una carta que continga nom y apellidos del concursant y domicili.
- 4.ª Los treballs anirán dirigits a la redacció de VEU DE LA PLANA
- 5.ª El temps pera presentació de treballs finará lo dia 31 de Maig.
- 6.ª Se publicarà el treball premiat y el retrato de l' autor.

Se nomenará un jurat format per persones competents.

El prèmit será un estuig de dibuix que regalará hu dels de casa.

ADMINISTRACIÓ

CORRÉU

A. P. M.; Benimodo.—Lo seu treball darrer, es bastant defectuós. Fasa algo millor.

X. C.; Girona.—Rebút per conducte d' Ivernois, import suscripcions. Gracies y mane.

V. P. M.; Burriana.—La seua poesia, pren turno. Esperem no siga la darrera.

F. C.; Valencia.—Idem son treball. Agraits.

E. M.; Idem.—Agraiem active la cuestió de la cobrança pera la bona seguida del periódich.

Imp. de Joaquín Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ**BARCELONA**

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICH VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum elèctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

RELONGERIA

◆ ◆ DE ◆ ◆

Eduard Parés

GONZALEZ CHERMÁ, 76

Relonges de les millors marques, cadenes, dijcs, ulleres y
gafes de totes classes. Gemelos Teatre y camp.

PREUS SENS COMPETENCIA**Drogueria****L' ARAGONESA**

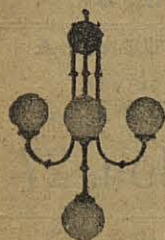
= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumeria del pais y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotografichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampares**OSRAM**

A 1'90 Pesetas, de 5 a 50 bujías

Marca wolfram a 1'40 ptes. de 5 a 50

- > Vulcan a 1'30 lámpara
- > Madrid a 1'30 ptes. »

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Fornillos, Planches, Cazos y Estufes elèctriques

Complet surtid en material pera instalaciós

Lampisteria de PERE FECED

González Chermá, 78

PETRÓLIO Y GASOLINA

de la casa VILELLA, de Reus

DE VENTA:

ENRICH TARREGA

Plaza de Tetuán.—CASTELLÓ

Insecticida RODRIGUEZ

Contra el Poll-roig, Serpeta, Pulgons, Fumagina, Negreta
y cuants insectes y criptógames ataquen al taronger, lli-
moner, oliveres, pomeres y demes arbres.

APROBAT son empleo per R. O. de 30 de Giner de 1912.

DEPOSITARI:

En Joseph Vaquer Gomis

Paseig de Morella, 5

CASTELLO**Panyeria y Sastreria**

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en géneros pera caballer
ressibits pera la present temporá.

Confecció esmerá y preus economichs

Colón, 11.—Castelló

Diu BUSUTIL

que tots els elegants compren en sa casa. ¿Sabéu per qué?
perque **BUSUTIL** es el que ven mes ba-
rato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus
compradors estiguen contens encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confiteria y Pastisseria

DE

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56

URALITA-ROVIRALTA

Piçarra artificial d' amiant y portlant comprimit pera Teulaes, revestiment de parets humides y cel rás.
Planches especials de 120 per 150 centímetros pera cubertes de poca pendent.
Pera preus, mostres y condicions de venta a

ROVIRALTA Y COMPAÑIA. S. EN C.—INGENIERS.—BARCELONA

Depósit en Castelló a càrrech de J. B. Valls Climent.—Alloza, 135

TOS... TOS... TOS..

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de especifichs. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, Gonzáles Chermá, 66

BAR ANGLES

Establiment reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine.

Cerveces y eixarops del país y extrangers.

Dumenge Montesinos

González Chermá, 44

Casa de SANCHO GERMAÑS

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry
36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Inmens surtit en calçats de lujo.

20, Ensenyanza 20

Elixir Gomenol Climent

Es el millor antiséptic de les vies respiratories

Curen radicalment els Catarros crònics y aguds. Tos, Bronquitis, Asma, Grippe, Resfriads y totes cuantes enfermetats radiquen en l' aparato respiratori.

Depósit en Castelló: Victori Aparici, Pi y Margal, 17

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les millors marques, Cerveces del país y extrangeres.
Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Máquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductora especial y embalaor de mobles.

J. VIDAG Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obelisco, 8.—Castelló

EDUARDO VICIANO

PAQUETERIA. — MERSERIA — ALTES NOVETATS
Tires bordaes desde 10 céntims vara. Gran surtit en colls «Pierrot» «Olga» y corbates «Nortón».

Caballers 1 y Colón, 20

Llibrería Religiosa-Escolar

DE

FRANCESCH S. SOLER

Nou y modern establiment. Material de dibuix y escritori. Llibres de texto pera escoles y demés objectes ab la matjor economía posible.

5, Colón, 5

Gorreria

= DE =

CONSUELO CARRIÓN

Inmens surtit en gorres a 0'60 ptes.
Gran varietat en tota classe de gorres.

Plaça del Rey En Jaume, 31

BASAR DE FERRETERÍA Y QUINCALLA

Especialitat en objectes pera regals y de peixca.
Lo millor surtit en palmitos pera la present época.

Emili Martí.—Colón, 27

Automóvils Castellonesos d' Alquiler || Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóvils de propietat.
Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—CASTELLÓ

